

рентоспроможності економіки в глобалізаційному контексті. Україна ж проводить незбалансовану енергетичну політику і, відповідно, займає останні місця в рейтингу, що є інвестиційно непривабливим у міжнародному інвестиційному середовищі, а також знижує позиції у міжнародному рейтингу конкурентоспроможності економік світу.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, проведене дослідження позиціонування України на міжнародних енергетичних ринках встановило лідируючі позиції по видобутку коксівного вугілля та дало змогу ідентифікувати стратегічні пріоритети експорту вугілля виходячи із значних розвіданих запасів на рівні 33,9 млн т н.е., що становить 4% світових запасів і в майбутньому сприятиме зниженню енергетичної залежності економіки країни. Однак дослідженням виявлено незбалансованість енергетичної політики, що спричинило інвестиційний дисбаланс у зв'язку з низькими позиціями в міжнародних енергетичних ринках. Високий рівень споживання органічних видів паливних ресурсів свідчить про низький рівень застосування енергоефективних технологій як у виробництві, так і в споживанні домогосподарств.

Використання рейтингового підходу для визначення рівня конкурентоспроможності енергетичного сектора національної економіки має свої переваги, адже для іноземного інвестора високі позиції в

енергетичних рейтингах є стимулом для здійснення інвестицій в енергетичний сектор, зокрема. Також енергетичні рейтинги є одним із ключових показників при отриманні міжнародних кредитів, що необхідні країні для економічного зростання та реструктуризації існуючих кредитних портфелів в умовах економічної кризи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Офіційний сайт World Energy Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldenergy.org/data/trilemma-index/>.
2. Офіційний сайт World Energy Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldenergy.org/data/trilemma-index/country/ukraine/2014/>.
3. Офіційний сайт World Coal Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldcoal.org/resources/coal-statistics/>.
4. Офіційний сайт European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2014/pdf/ocp196_en.pdf.
5. Офіційний сайт International Energy Agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iea.org/Sankey/index.html>.
6. Гец В.М. Проблемность структурных трансформаций экономики стран с развивающимися рынками / В.М. Гец // Экономика та прогнозування. – 2009. – № 1. – С. 54-69.
7. Федулова Л.І. Україна в міжнародних рейтингових оцінках: чинник інноваційно-технологічного розвитку / Л.І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 5. – С. 39-53.
8. Кулік, М. Стратегічні перспективи розвитку енергетики України / М. Кулік, Б. Стогній // Світогляд. – 2009. – № 3. – С. 42-45.

УДК 330.46

Ткаленко Н.В.

*доктор економічних наук,
професор кафедри менеджменту*

Чернігівського національного технологічного університету

Косач І.А.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту*

Чернігівського національного технологічного університету

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ СИСТЕМНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена питанню дослідження процесу підприємницької інтеграції як складної системи. Проаналізовано існуючі визначення поняття інтеграції. Визначено основні системоутворюючі елементи процесу інтеграції.

Ключові слова: підприємництво, інтеграція, система, об'єднання, дослідження, економічні процеси.

Ткаленко Н.В., Косач І.А. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКАЯ ИНТЕГРАЦИЯ КАК ОБЪЕКТ СИСТЕМНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Статья посвящена вопросу исследования процесса предпринимательской интеграции как сложной системы. Проанализированы существующие определения понятия интеграции. Определены основные системообразующие элементы процесса интеграции.

Ключевые слова: предпринимательство, интеграция, система, объединение, исследования, экономические процессы.

Tkalenko N.V., Kosach I.A. ENTREPRENEURSHIP INTEGRATION AS AN OBJECT OF SYSTEM RESEARCH

The article is devoted to research of entrepreneurship integration as a complex system. The existing definitions of integration were analyzed. The main elements of the system-integration process were identified.

Keywords: entrepreneurship, integration, system, association, research, economic processes.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси в українських економічних реаліях та наслідки, якими вони супроводжуються, обумовлюють активізацію та поширення інтеграційних процесів як одного із способів вирішення проблем занепаду як окремих підприємницьких одиниць, так і галузей економіки в цілому, паралельно із цим формуючи необхідність пошуку векторів розвитку інтеграційних формувань. Інтеграційні

підприємницькі структури, що виникають на основі масштабної концентрації виробництва та капіталу, є сьогодні найважливішими суб'єктами економіки. Без формування та зміцнення подібних структур вітчизняній економіці не подолати вузької спеціалізації в світовому розподілі праці, технологічного відставання.

Аналіз досліджень і публікацій. Над проблемами розвитку теорії інтеграції працювали відомі західні

вчені, представники, як неінституційної, так і інституційної школи – Р. Коуз, О. Уільямсон та ін. Серед вітчизняних науковців, які вивчали інтеграційні процеси – В. Андрійчук, Т. Мостенська, А. Пилипенко, І. Дибач, Н. Скопенко та ін. Незважаючи на значні напрацювання як в теоретичних, так і в методологічних засадах даного дослідження, спостерігається суттєва розбіжність та суперечливість вихідних позицій як вітчизняних, так і зарубіжних вчених досліджуваної проблеми, а розроблені методологічні засади визначення цього феномена є не завершеними і потребують перегляду та доопрацювання, що і робить цю тему актуальною.

Постановка завдання. Завдання статті полягає в обґрунтуванні доцільності застосування системного підходу в процесі дослідження підприємницької інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція в сучасній економічній науці розглядається у таких контекстах: політична (узгодження стратегічних інтересів, законотворча діяльність); соціальна (родинні взаємини, трудова міграція тощо); виробнича (промислові, транспортні, енергетичні аспекти); економічна (зона вільної торгівлі, митний союз, тарифи, ринок праці тощо); фінансова (інвестиційний клімат, ринок капіталу тощо); забезпечення безпеки (військово-технічне співробітництво, боротьба з тероризмом, спільна охорона кордонів); культурна (мовний простір, культурний обмін); наукова та освітня.

Незважаючи на різноманіття представлених видів, нині рушієм інтеграційних процесів експерти вважають економічну інтеграцію. Найчастіше в літературі економічну інтеграцію визначають як об'єднання економічних суб'єктів, їх взаємодію, зв'язки між ними як на рівні національних господарств країн, так і між підприємствами, фірмами, компаніями та корпораціями. При всій різноманітній чисельності видів інтеграції вони зводяться до двох варіантів залежно від суб'єктного складу учасників: територіальна (міждержавна, міжрегіональна) інтеграція, здійснювана з ініціативи центральних або місцевих органів влади і управління; підприємницька інтеграція, здійснювана з ініціативи підприємств і організацій – суб'єктів підприємницької (господарської) діяльності.

Створення підприємницьких інтеграційних об'єднань сприяє насиченню ринків товарами різноманітного асортименту та дозволяє більш повно використовувати переваги територіального і галузевого розподілу праці. У сучасних економічних реаліях лідируюче становище в конкурентній боротьбі можливе тільки шляхом створення ефективної інтегрованої системи, яка має збалансовану систему цілей, ефективну організаційну структуру та налагоджені виробничі та бізнес-процеси. Економічна інтеграція пов'язана з глобалізацією бізнесу, сприяє пропорційному розвитку галузей та організацій, а також зростанню ефективності їхньої діяльності. Інтеграція принципово змінює модель організації, її риси і властивості, сприяє активізації інвестиційного процесу і інтелектуального потенціалу шляхом залучення окрім додаткових коштів, доступних лише для інтегрованих структур, також ресурсів, які притаманні внутрішнім джерелам зростання підприємства (бізнесу) [3].

У сучасних умовах створення інтегрованих структур забезпечує зниження транзакційних витрат, оптимізацію організаційної структури бізнесу, диверсифікацію діяльності, можливість залучення необхідних фінансових ресурсів і концентрації на пріоритетних напрямках виробництва

і перспективних НДДКР для експансії на нові сегменти ринків і інші переваги. В рамках інтегрованих структур з більшою ефективністю вирішуються завдання підвищення конкурентоспроможності продукції. [5]. Як наголошує І. Дибач, підприємницька інтеграція є джерелом посилення конкурентоспроможності невеликих підприємницьких структур. Підтвердженням цього виступає таке: майже 60 % із 150 учасників анкетування, проведеного серед власників та менеджерів НП, погодилося з тим, що підвищення та підтримання на достатньому рівні здатності підприємства протистояти зовнішнім загрозам і викликам можливі за умов об'єднання зусиль підприємницьких структур [4]. Переваги, які інтегровані структури отримують в економіці, з часом можуть стати перешкодами економічного розвитку окремих галузей, регіонів або країни в цілому. Збереження конкурентних позицій корпоративної структури забезпечується шляхом постійного розвитку, збільшення масштабів діяльності та обсягів підконтрольного капіталу. Інтереси окремих корпорацій і державні інтереси починають набувати чітких розбіжностей тоді, коли діяльність корпорації створює негативні наслідки для економіки країни.

Науковці виділяють різні ознаки, що характеризують процес інтеграції. У цьому зв'язку в літературі зустрічаються різноманітні дефініції. Поняття «інтеграція» ввів англійський учений Г. Спенсер (1857 р.), зв'язавши її з диференціацією тканин у процесі еволюції і спеціалізацією функцій спочатку гомогенною, а потім такою, що дифузійно реагує, живою матерією [10]. У філософії Спенсера інтеграція означає перехід розпорошеного, непомітного стану до концентрованого, видимого, що пов'язаний з уповільненням внутрішнього руху. Спенсер багаторазово використовує слово «інтеграція» як синонім агрегації, тобто скупченню, укрупненню. «Розвиток всіх організмів, – вважав Г. Спенсер, – породжується сукупністю диференціації і інтеграції...». Ці процеси «...повинні бути узагальнені й підведені під формулу, що виражає весь процес розвитку. ...Зміни, у силу яких багато речей стають однією, повинні бути відомі настільки ж, наскільки й зміни, у силу яких одна річ роздіблюється на частини» [10]. «Подібне закономірне чергування інтеграції та дезінтеграції на кожному новому витку суспільно-економічного розвитку іменується інтегративізмом...» [10].

В економіці підприємницька інтеграція характеризується взаємопроникненням або дифузійною, якщо дотримуватися висловлення Г. Спенсера, процесів різних економічних систем, структурними змінами в середині систем, що консолідуються, виникненням структур, здатних регулювати інтеграційні процеси. Тобто, згідно із трактуванням Г. Спенсера, у контексті підприємницької взаємодії інтеграція знаходить прояви у налагодженні виробничо-технологічних та управлінських зв'язків шляхом консолідації зацікавлених сторін, що приводить до спільного використання ресурсів, об'єднання капіталів, збуту виробленої продукції заради створення сприятливих умов ведення бізнесу з урахуванням інтересів кожного учасника.

Поняття «інтеграція» походить від латинського *integratio*, що означає забезпечення цілісності, від кореневого *integer* – цілісний. Тому в найбільш загальному розумінні інтеграція – це об'єднання в цілісність, систематизація будь-яких частин, елементів. Л. Абалкін розглядає поняття інтеграції саме у цій площині: «інтеграція – об'єднання економічних суб'єктів, поглиблення їхньої взаємодії, розвиток зв'язків між ними» [1].

Інтеграція як складне соціально-економічне явище є об'єктом системного наукового дослідження. З точки зору системного підходу, одним із основних трактувань поняття «інтеграція» є «об'єднання частин в ціле». З ширшої точки зору розглядає інтеграцію Г. Вечканов, як поняття теорії систем, стан зв'язаності диференційованих частин в ціле, а також як процес, що веде до такого стану [2]. Спираючись на трактування Г. Вечканова, можна зробити висновок про те, що необхідно розрізняти два взаємозв'язані аспекти інтеграції:

стан взаємозалежності елементів (необхідна умова для збереження системи); процес об'єднання, взаємопроникнення, переплетення і зрощення окремих елементів в єдину систему.

Отже, поняття «інтеграція» відображає такий тип відносин, які у процесі взаємодії формують певну економічну систему – інтегровану структуру. З точки зору теорії систем, інтеграція розглядається як інтегрована структура або сукупність підприємств (як з однієї галузі, так і різногалузевих), що функціонують як єдина система та мають спільну мету господарювання, а також здатні завоювати та утримувати значну частку ринку, а, отже, забезпечувати зростання прибутків та покращення фінансової стабільності кожного члена структури. Поряд із цим підприємства, що входять до складу інтегрованої структури, є цілісними фінансово-майновими комплексами, які можуть самостійно виконувати виробничо-комерційні операції, ефективно здійснювати господарсько-фінансову діяльність та бути конкурентоспроможними на ринку [9].

Підприємницька інтеграція як система являє собою сукупність елементів, їхніх властивостей, взаємозв'язків і взаємовідносин, що складають єдиний комплекс і функціонують відповідно до певних об'єктивних закономірностей, що проявляються в конкретних історичних умовах. Ця система характеризується відносною відособленістю, особливою структурою і зв'язками з навколишнім середовищем, специфічним механізмом відтворення. Окремі елементи інтеграції являють у структурі системи функціонально відокремлені частини. З позицій системного аналізу важливо здійснити опис кожного елемента у цілісній системі.

Якщо інтеграція передбачає рух, під час якого зростає кількість й інтенсивність взаємодії елементів, зменшується їх відносна самостійність по відношенню один до одного, під дезінтеграцією ми відповідно розуміємо протилежний інтеграції процес зменшення кількості та інтенсивності взаємодії елементів системи, в результаті має місце поява їхньої самостійності. Отже, інтеграційні процеси різним чином пов'язані з дезінтеграційними процесами, а результативність, форма і напрям здійснення процесу інтеграції залежать не тільки від сили причин, що діють у напрямі інтеграції, а і від сили протидіючих дезінтегруючих причин. Водночас дезінтеграція може виступати передумовою процесів інтеграційного розвитку, коли, наприклад, підприємство децентралізує діяльність задля більш глибокої інтеграції до ринку або розвитку відбувається за рахунок розукрупнення конгломерату підприємств. Таким чином, головною умовою розвитку підприємства стає нерозривний зв'язок інтеграційних і дезінтеграційних процесів [8]. Ми робимо висновок, що інтеграція пов'язана з процесами дезінтеграції, які є або її передумовою, або наслідком, або відбуваються паралельно. Таким чином, інтеграцію і дезінтеграцію можна розуміти як форми прояву закону єдності та

боротьби протилежностей як одного з трьох основних законів діалектики.

Інтегрованість як характеристика стану системи по мірі зв'язаності її елементів є іманентною властивістю усіх систем у силу своєї цілісності. Цілісність інтеграції як системи характеризується певними особливостями. Багатоаспектність цілісності відображається наявністю у інтеграційній системі загальної мети, можливістю диференціації, наявністю симетрії та асиметрії. Диференціація інтеграційної системи відображає властивість поділу цілого на частини, при цьому кожна з частин, що утворилась, має свої властивості. Симетрія та асиметрія відображають ступінь відповідності в просторових та часових зв'язках системи. Кількість типів симетрії у системі є кінцевим, тобто $0 < \text{sim} < \infty$. За умови $\text{sim} = \infty$ в системі реалізуються такі зв'язки, які на всіх виходах Y дають нульовий ефект. Відповідно, якщо $\text{sim} = 0$, зв'язки у системі відсутні. Інтеграція перестає вважатися системою, якщо вона втрачає хоча б одну із властивостей цілісної системи.

Дослідження інтеграції у роботі А. Попова [8] розкриває її властивість мати як власні загальнонаукові характеристики низку інваріантних ознак, сукупність яких утворює систему концептуального підходу до політико-економічного дослідження проблеми: універсальність і поліморфічність інтеграції; нерозривний зв'язок процесу і результату; взаємообумовленість процесів інтеграції і диференціації; органічна єдність цілого і його частин.

Аналогічної думки дотримується й А. Пилипенко [7], який визначає термін «інтеграція» у трьох аспектах: інтегроване ціле – передбачає єдність окремих складових інтеграції, їх співвідношення. Щоб зрозуміти інтегроване ціле, доцільно вивчити окремі його складові, але вивчення складових можливе, якщо є розуміння цілого; інтеграція-процес – визначає стадії об'єднання складових частин у певному проміжку часу, їх трансформацію відповідно до змін, що відбулися в системі; інтеграція-результат – виступає як наслідок здійснення інтеграційного процесу певної системи і передбачає створення інтегрованого «блага».

Ми погоджуємося із наведеними вище висновками і розглядаємо інтеграцію як системне утворення, до складу якого входять інтеграція як регульований процес злиття диференційованих елементів, наслідком якого є отримання цією цілісністю якісно нових властивостей, а також зміна властивостей самих елементів; інтеграцію як результат, тобто стан цілісності, взаємозв'язок і системне поєднання; інтегративне ціле, що являє собою синтез складових системи відносин і зв'язків між цілим і його складовими.

Розглядаючи організацію з точки зору системного підходу, уточнимо деякі аспекти інтеграції як системи (табл. 1).

Розгляд інтеграційної системи пропонуємо провести за допомогою теорії множин, оскільки будь-яка множина складається із елементів, які мають певні властивості і перебувають у певних відносинах між собою та з елементами інших множин. Тоді систему S можна розглядати як:

$$S = \delta\{X, Y\}, \quad (1)$$

де δ – функція переходу;

$X = \{x_i; i=1, 2, \dots, n\}$ – множина елементів, що входять до складу системи;

$Y = \{y_j; j=1, 2, \dots, m\}$ – множина елементів, що є виходами.

Множини X та Y є кінцевими, оскільки саме вони визначають конкретну інтеграційну систему, яка є дискретною. Таким чином, системний підхід до сутності поняття «інтеграція» наведено на рисунку 1.

Таблиця 1

Класифікація інтеграції у контексті системного підходу

Класифікаційна ознака	Види
За кількістю елементів	Одностороння відображає процес реорганізації шляхом примусового приєднання)
	Двох- та багатостороння (залежно від кількості сторін, що укладають угоду, діє на договірній та добровільній основі).
За асиметрією акторів	Домінуюча (вертикальна інтеграція)
	Паритетна (при укладанні взаємовигідних корпоративних угод)
За ступенем централізації	Централізована (з формуванням спільного керуючого органу)
	Децентралізована (без спільного органу управління)
За рівнями ієрархії	Інтеграція макро-, мезо- і макрорівнів
За кількістю рівнів	Різнірівнева (державно-приватне партнерство)***Однорівнева (міжкорпоративна, міжрегіональна, міжурядова)
За елементним складом	Моноструктурна (передбачає об'єднання організацій однієї сфери діяльності)
	Поліструктурна (створення і розвиток інтеграційних комплексів науки, освіти та бізнесу)

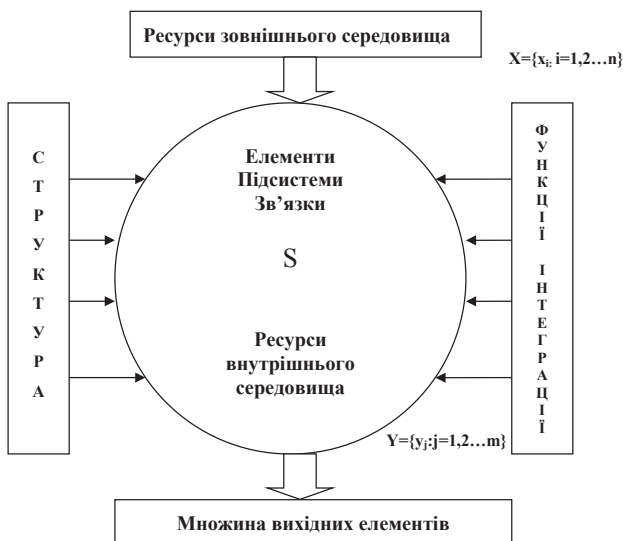

Рис. 1. Системне уявлення поняття «інтеграція»

Системодоповнюючі елементи, виконуючи функції зворотного зв'язку, додають системі стійкості. У контексті категорії «інтеграція» можна виділити такі елементи (рис. 2):

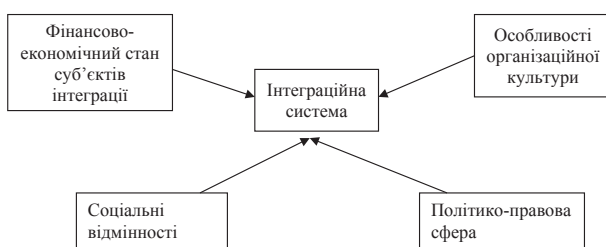

Рис. 2. Системоутворюючі елементи інтеграції

Діалектична взаємообумовленість усіх елементів і структурних рівнів інтеграції зумовлює її цілісність і наявність емерджентних властивостей. Іншими словами, кількісні зміни можуть переходити в якісні, у цьому ми бачимо прояв одного із законів діалектики. Паралельно якісно змінюється стан усєї системи. Тобто елементи, з яких створюється інтегрована структура на етапі становлення, елементи, з яких вона складається на етапі функціонування (урівноваженої стабільності) та на які інтегрована структура розпадається у період дезінтеграції, не ідентичні, оскільки передбачається якісно-кількісне перетворення елементів системи. Елементи системи стають абсолютно різними за розмірами, якісними характе-

ристиками, мотивами поведінки, економічним сенсом у цілому та місцем в економічних відносинах у процесі розвитку інтеграції. Зміна якісних характеристик елементів – господарюючих суб'єктів – на кожному етапі перетворення свідчить про органічну цілісність інтеграції, її стратегічну стійкість [6].

Висновки з проведеного дослідження. Інтеграція є стороною розвитку, пов'язаною з об'єднанням в ціле колись розрізнених частин. Вона є своєрідною реакцією на процеси диференціації, що відбуваються в усіх сферах буття і пізнання. Відновлення єдності відбувається шляхом перетворення складових елементів, наділення їх новими якостями. Ступінь та інтенсивність цих перетворень багато в чому визначаються внутрішніми можливостями елементів інтеграції, а також цільовими установками, що визначають межі її функціонування та розвитку. Отже, системна методологія пояснює і допомагає осмислити появу нових властивостей системи за рахунок формування великої кількості зв'язків. Такий похід дозволяє виділити більш суттєві і латентні особливості економічних явищ і процесів, визначити загальні закономірності функціонування інтеграційної взаємодії та формування інтеграційних підприємницьких структур.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Абалкин Л.И. Логика экономического роста / Л.И. Абалкин. – М.: ИЭ РАН – 2002. – 228 с.
- Вечканов Г.С. Сучасна економічна енциклопедія / Г.С. Вечканов. – М.: Економіка. – 1997. – 880 с.
- Вишенин Д.А. Управление финансово-инвестиционной стратегией предприятия: основные концептуальные положения // Вестник Волжского института экономики, педагогики и права. – Серия 1. Экономика и управление. – Вып. 5. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2007. – С. 27-32.
- Дибач І.Л. Економічна інтеграція як засіб посилення конкурентоспроможності невеликих підприємств. – Рукопис. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (машинобудування). – Хмельницький національний університет, Хмельницький, 2009.
- Малюкіна Н.В. Розвиток інтеграційних процесів між виробниками та переробниками сільськогосподарської продукції / Малюкіна Н.В. // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2008. – № 6(62). – С. 73-82.
- Мостенська Т.Л. Формалізація процесу розвитку інтеграційної взаємодії / Т.Л. Мостенська, Н.С. Скопенко // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2013. – № 51. – С. 183-189.
- Пилипенко А.А. Стратегічна інтеграція підприємств: механізм управління моделювання розвитку [Текст]: [монографія] / А.А. Пилипенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 408 с.
- Попов А.А. Интеграция хозяйствующих субъектов в рыночной

економіке : дис. ... на соиск. науч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.01 «Экономическая теория (Политическая экономия)» / А.А. Попов. – Воронеж, 2004. –193 с.

9. Скопенко Н.С. Основні причини, переваги і недоліки формування інтегрованих структур в харчовій промисловості України /

Н.С. Скопенко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 2(6). – С. 83-87.

10. Спенсер Г. Гипотеза развития / Пер. с англ. ; под ред. Н.А. Рубакина // Опыты научные, политические и философские. – Мн. : Современный литератор, 1998. – 1408 с.

УДК 338.43 (477)

Цибуляк В.Я.

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
Інституту економіки та прогнозування
Національної академії наук України*

ТРИЄДИНЕ ПАРТНЕРСТВО У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА СЕЛІ

У статті представлено успішні історії партнерських відносин між сільською громадою, бізнесом та владою. Такий досвід поєднання зусиль і ресурсів держави, бізнесу і громади у розв'язанні проблем життєдіяльності на селі включає як позитиви, так і негативи. Тому пропонуємо використовувати у таких партнерствах інституційний механізм соціальної відповідальності відповідно до міжнародних стандартів.

Ключові слова: сільська громада, сільський розвиток, бізнес, агрокорпорації, органи державної влади, соціальна відповідальність.

Цибуляк В.Я. ТРИЕДИНОЕ ПАРТНЕРСТВО В РЕШЕНИИ ПРОБЛЕМ ЖИЗНЕОБЕСПЕЧЕНИЯ СЕЛА

В статье представлены успешные истории партнерских отношений между сельской общиной, бизнесом и властью. Такой опыт объединения усилий и ресурсов государства, бизнеса и общества в решении проблем жизнедеятельности на селе включает как положительные, так и негативные стороны. Поэтому предлагаем использовать в таких партнерствах институционный механизм социальной ответственности в соответствии с международными стандартами.

Ключевые слова: сельская община, сельское развитие, бизнес, агрокорпорации, органы государственной власти, социальная ответственность.

Tsybuliak V.Ia. TRIUNIQUE PARTNERSHIP IN RESOLVING PROBLEMS OF LIFE SUPPORT IN RURAL AREA

The article represents successful stories of partnership relations between rural community, business and authorities. Such experience of combining efforts and resources of the state, business and community in resolving problems of life support in rural area includes both positive and negative aspects. Thus, we suggest using institutional mechanism of social responsibility in such partnerships according to the international standards.

Keywords: rural community, rural development, business, agro-corporations, state authorities, social responsibility.

Постановка проблеми. Сільські території в Україні є унікальним простором, де відбувається відтворення людського та соціального капіталу, зберігаються історичні звичаї та формуються національні традиції. Вони відіграють важливу роль у продовольчій безпеці, створюють навколо міст комфортну зону зеленого туризму та рекреації тощо. Тому забезпечення та стимулювання економічного зростання й умов життєдіяльності на сільських територіях набуває особливо важливого значення. Проте його організація на рівні сільських територій гальмується наявністю системних проблем у сфері економічного, соціального, екологічного сільського розвитку, низьким рівнем інфраструктурного забезпечення тощо. Разом з тим консервація системних соціально-економічних проблем розвитку села посилює дисбаланси розвитку сільської економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні теоретико-методологічні основи цих досліджень заклали В. Андрійчук, О. Бородіна, Ю. Губені, Ю. Лопатинський, М. Малік, Л. Молдаван, О. Онищенко, Т. Осташко, О. Павлов, І. Прокопа, К. Прокопишак, Л. Шепотько, О. Шпикуляк, В. Юрчишин та інші вітчизняні вчені.

Постановка завдання. Усунення зазначених труднощів можливе через співпрацю суб'єктів, які займаються господарською діяльністю на селі, органів місцевої влади та власне ініціатив самих селян.

Виклад основного матеріалу дослідження. Така партнерська система відносин є формою синхронізації зусиль для розв'язання проблем сільського розвитку, оскільки якість життя українських селян нині може прямо залежати від діяльності місцевих аграрних підприємств. На жаль, небагатом господарствам удалося своєчасно зорієнтуватися у процесі аграрної реформи, яка відокремила бізнесові інтереси агропідприємств від соціальної інфраструктури села. Якщо в радянські часи значну частину видатків на розвиток села брала на себе держава і колгоспи, то зараз – це клопіт місцевих громад і бюджетів. Ніби все й логічно, але, враховуючи злиденність сільських рад, результати невтішні.

Водночас з'являються позитивні приклади партнерських відносин між сільською громадою, бізнесом та владою. Прикладом такої співпраці може бути корпорація «Сварог Вест Груп», виробництво якої розташоване на сільськогосподарських землях Хмельницької й Чернівецької областей. На сьогодні корпорація об'єднує 21 підприємство, які працюють в усіх сферах сільського господарства: рослинництво, молочне і м'ясне тваринництво, садівництво й овочівництво, виробництво насінневого матеріалу та цукру, зберігання продукції (сучасні зерно-, овоче- і фруктосховища), новітні МТС [3].

Для пом'якшення соціально-економічних та екологічних наслідків діяльності корпорації була роз-